



Behovsutredning enligt miljöbalken

Fastställd av miljö- och byggnämnden
Framtagen av samhällsbyggnadsförvaltningen
Datum 2025-12-15
Gäller 2026-2029
Ärendenr MBN 2025/1620
Version 1.0

Tillsyn enligt miljöbalken

Miljö- och byggnämnden är tillsynsmyndighet inom miljöbalkens ansvarsområde och ansvarar för att effektivt och ändamålsenligt bedriva tillsyn. Enhet miljö och enhet vatten utför det operativa tillsynsarbetet, på delegation av nämnden.

Enligt miljöbalken 26 kap 1 § innebär tillsyn att:

1. på eget initiativ eller efter anmälan i nödvändig utsträckning kontrollera att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken följs samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse,
2. underlätta för en enskild att fullgöra sina skyldigheter enligt de handlingsregler som avses i 1 genom information och liknande verksamhet, och
3. fortlöpande bedöma om villkor för miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet som omfattas av tillstånd är tillräckliga.

Miljötillsynen omfattar bland annat kontroll av om verksamhet bedrivs enligt beslut eller tillstånd, granskning av egenkontroll och års- eller miljörapporter samt kontroll av olika fokusområden som exempelvis kemikalie- och avfallshantering. Miljötillsyn omfattar även bland annat bedömningar i anmälningsärenden och tillståndsprövning, miljöutlåtanden i bygg- och planärenden, hantering av remisser och klagomålsärenden, samt att ge information till företag och allmänhet. Enhet miljö och enhet vatten arbetar även tillsammans med enhet plan och enhet bygg för en hållbar samhällsbyggnad på Gotland, med särskilt fokus på luft, buller och vattenfrågor.

Inom miljöbalksområdet finns olika provningsnivåer. A-verksamheter kräver tillstånd från mark- och miljödomstolen, B-verksamheter kräver tillstånd från länsstyrelsen (miljöprövningsdelegationen) och C-verksamheter är anmälningspliktiga till nämnden. Det finns även IUV-verksamheter som är så kallade industriutsläppsverksamheter. Vilken provningsnivå en verksamhet lyder under framgår i miljöprövningsförordningen. Utöver detta finns ett stort antal U-verksamheter som inte är tillstånds- eller anmälningspliktiga.

Syftet med miljötillsynen är att bidra till målen i miljöbalkens portalparagraf (1 kap 1 §):

- människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,
- värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,
- den biologiska mångfalden bevaras,
- mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och
- återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.

Behovsutredningen

Miljöbalken kräver en behovsutredning

Enligt Miljötillsynsförordningen (2011:13) ska en tillsynsmyndighet utreda tillsynsbehovet för myndighetens hela ansvarsområde enligt miljöbalken. Behovsutredningen ska sträcka sig över (minst) tre år och ses över minst en gång varje år. Tillsynsmyndigheten ska även föra register över tillsynsobjekt som behöver återkommande tillsyn. Utifrån behovsutredningen ska tillsynsmyndigheten för varje verksamhetsår upprätta en samlad tillsynsplan enligt miljöbalken.

Nämnden är även ansvarig för tillsyn enligt strålskyddslagen. Därför inkluderas tillsyn enligt strålskyddslagen i denna behovsutredning.

Behovsutredningen ger underlag för verksamhetsplanering

Syftet med behovsutredningen är att beskriva det årliga sammanlagda tillsynsbehovet och vilka handläggarresurser som nämnden behöver avsätta för att möta behovet. Utifrån behovsutredningen tar nämnden årligen fram en tillsynsplan som beskriver tillsynens inriktning för varje verksamhetsår.

Det finns flera obligatoriska tillsynsområden för nämnden. Övriga prioriteringar i behovsutredningen grundar sig den riskbedömning som finns som bilaga 1. Riskbedömningen är gjord utifrån den nationella miljötillsynsstrategin, de nationella miljömålen samt gällande åtgärdsprogram för vatten och luftkvalitet. I *Åtgärdsprogram för vatten 2022-2027 (Södra Östersjöns vattendistrikt)* framgår att Region Gotland i sin tillsynsplanering ska prioritera tillsyn av verksamheter som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs eller riskerar att inte följas.

Nationella miljötillsynsstrategin

Den nationella miljötillsynsstrategin ska ligga till grund för de prioriteringar som görs i behovsutredningen. Den syftar till att främja tillsyn inom områden som ur ett nationellt perspektiv är extra angelägna. Den aktuella strategiperioden är för 2026-2029 och innehåller en mängd fokusområden som pekas ut som prioriterade.

Miljö- och byggnämnden bedömer att det finns fördelar att ta fram en behovsutredning för samma period som den nationella miljötillsynsstrategin. Därför utformas behovsutredningen för samma fyraårsperiod (2026-2029).

Behovsutredningens olika delar

Behovsutredningen utgår från SKR:s modell, där det finns fyra olika tillsynsområden:

Styrd tillsyn

Styrd tillsyn omfattar de verksamheter som har störst påverkan på hälsa eller miljö. De tilldelas en årlig avgift och har återkommande tillsyn. För tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter (A-, B- C- och IUUV) är det fastställt i lagstiftning att tillsyn ska utföras. Även vissa U-verksamheter har årlig avgift, om bedömningen gjorts att de behöver återkommande tillsyn.

Behovsprioriterad tillsyn

Behovsprioriterad tillsyn omfattar verksamheter inom miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd som inte är tillstånds- eller anmälningspliktiga. Den behovsprioriterade tillsynen finansieras primärt av timavgifter. Vissa branscher har både verksamheter med och utan årlig avgift. Då finns branschen både under styrd tillsyn och under behovsprioriterad tillsyn.

Händelsestyrd tillsyn

Händelsestyrd tillsyn är handläggning av inkommande ärenden så som ansökningar/anmälningar om åtgärder, anmälningar om nya eller ändrade verksamheter med mera. Den händelsestyrda tillsynen finansieras primärt av timavgifter.

Skattefinansierad tillsyn

Skattefinansierad tillsyn är uppgifter i myndighetsuppdraget som behöver finansieras helt eller till stora delar av skattemedel. Det omfattar klagomålsärenden, nedskräpningsärenden, åtalsanmälningar, delar av arbetet inom förorenade områden, miljöutlåtanden för detaljplaner och bygglov, remisser till andra myndigheter, miljöövervakning, service och rådgivning med mera.

Tillsynsbehovet 2026-2029

Nedan följer en redovisning av tillsynsbehovet för nämndens ansvar inom miljöbalkens och strålskyddslagens område för åren 2026-2029, uppdelat mellan enhet miljö och enhet vatten. Koderna (exempelvis 6.2.2) är de som används för respektive process i ärendehanteringssystemet. För en fullständig bild av processer och ärendemeningar, se Region Gotlands Informationshanteringsplan.

Enhet miljö

Bedömningen av tillsynsbehovet görs på branschnivå. En bransch består av verksamheter med liknande tillsynsbehov. Tiden för styrd tillsyn är beräknad utifrån verksamheternas sammanlagda årliga avgifter. För övriga tillsynsområden har en uppskattning gjorts av tidsbehovet.

Styrd tillsyn 6.2.2: Miljötillsyn Verksamheter med årlig avgift	Antal aktiva verksamheter	Tillsynstid 2026 (h)	Tillsynstid 2027 (h)	Tillsynstid 2028 (h)	Tillsynstid 2029 (h)
Asfaltverk och betongindustri	6	50	50	50	50
Avloppsanläggning	140	800	800	800	800
Avfallsanläggning	38	500	500	500	500
Biogasproduktion	2	50	50	50	50
Bränsledepå	1	20	20	20	20
Deponi	10	70	70	70	70
Drivmedelsstation och fordonstvätt	18	50	100	100	100
Flygplats	1	10	10	10	10
Fordonsverkstad	2	20	20	20	20
Förbränning	15	200	200	200	200
Gummi- och plastindustri	2	30	30	30	30
Hamn	5	180	180	180	180
Krematorium	1	10	10	10	10
Lantbruk	100	450	450	450	450
Livsmedelsproduktion	9	160	160	160	160
Motorsportbana	7	50	30	30	30
Trävaruhantering	4	50	50	50	50
Tvätteri	2	20	20	20	20
Vindkraft	3	20	20	40	20
Värme- och kylanläggning	1	10	10	10	10
Ytbehandling	1	30	30	30	30
Övrig miljöfarlig verksamhet (djurkrematorium)	1	0	10	10	10
Hälsoskyddsverksamheter					
Bassängbad	40	200	200	200	200
Hygienisk verksamhet	60	200	50	50	100
Skolverksamhet	95	400	400	400	400
Uppföljning och förelägganden		200	200	200	200
Summa styrd tillsyn		3780	3670	3690	3720

Tabell 1. Styrd tillsyn enhet miljö

Behovsprioriterad tillsyn 6.2.2: Miljötillsyn Verksamheter utan årlig avgift	Antal aktiva verksamheter	Behov tillsynstid 2026	Behov tillsynstid 2027	Behov tillsynstid 2028	Behov tillsynstid 2029
Avfall - bearbetning och sortering	0	-	-	-	-
Avfall - biologisk behandling	0	-	-	-	-
Avfall – lagring (massahantering)	20	50	50	200	50
Avfall - restauranger	300	100	-	-	-
Avfall - ÅVS	15	-	-	-	-
Avloppsanläggning (t.ex. minireningsverk)	1000	-	-	-	-
Betongindustri	1	-	-	-	-
Biogasproduktion	1	-	-	-	-
Bränsledepå	0	-	-	-	-
Bygg- och anläggningsarbete	100	-	-	-	200
Dagvatten	6	200	200	200	200
Drivmedelsstation	8	-	100	-	-
Fisk- och kräftodling	8	-	-	-	-
Flygplats	1	-	-	-	-
Fordonstvätt	6	-	-	-	-
Fordonsverkstad	50	-	200	-	-
Förorenade områden (riskklass 1,2 samt branschklass 1,2)	240	600	600	600	600
Förbränning	2	-	-	-	-
Glas och keramik	3	-	-	-	-
Golfbana	8	50	-	-	-
Hamn	30	-	-	-	-
Handel (växtskyddsmedel, impregnerat m.m.)	30	-	-	-	-
Handelsträdgård (växtskyddsmedel m.m.)	10	-	50	-	-
Kemikalielager	5	-	-	-	-
Kemisk industri	1	-	-	-	-
Krossning/sortering av naturmaterial	3	-	-	-	-
Kyltorn	?	-	100	-	-
Lantbruk	800	500	500	500	500
Livsmedelsproduktion	16	-	-	-	-
Motorsportbana	10	-	-	-	-
Måleri- snickeri och glasmästarearbete	30	-	-	-	100
Skjutbana (civil)	30	-	-	-	100
Stenhuggeri	3	-	-	-	-
Tandläkarmottagning	20	-	-	-	50
Textilvaror	5	-	-	-	-
Tryckeri och fotografi	10	-	-	-	-
Trävaruhantering	10	-	-	-	-
Tvätteri	2	-	-	-	-

Täkt	10	-	-	-	-
Vattenverk	10	-	-	50	-
Verkstad (plåt, smide, mekanisk mm)	30	-	-	-	-
Vindkraft	30	100	-	-	-
Vårdinrättningar (sjukhuset)	1	-	-	20	-
Väghållare och stora hårdgjorda ytor	30	100	100	100	100
Värme- och kylanläggning	2	-	-	-	-
Ytbehandling	1	-	-	-	-
Åkeri	80	-	-	-	-
Hälsoskyddsverksamheter:					
Flerbostadshus	200	50	50	300	200
Gym och idrottsanläggning	100	-	-	-	-
Hygienisk verksamhet utan anmälningsplikt	100	-	-	-	-
Lokaler för förvaring av djur	10	-	-	-	-
Lokaler för vuxenutbildning, vård och omsorg	50	-	200	-	-
Restauranger och musik (buller)	50	200	200	200	200
Samlingslokal (fritidsgård, bygdegård)	200	-	-	-	-
Solarium	10	-	-	-	-
Tillfälligt boende	200	-	-	-	-
Uppföljning och förelägganden		100	100	100	100
Tid för övriga tillsynsprojekt från nationella tillsynsstrategin eller liknande.		300	300	300	300
Summa behovsprioriterad tillsyn		2350	2750	2570	2700

Tabell 2. Behovsprioriterad tillsyn enhet miljö

Händelsestyrd tillsyn	Behov tillsynstid 2026	Behov tillsynstid 2027	Behov tillsynstid 2028	Behov tillsynstid 2029
6.1.1: Anmälan om åtgärd	300	300	300	300
6.1.2: Ansökan om åtgärd	100	100	100	100
6.1.3: Anmälan om miljöfarlig verksamhet	200	200	200	200
6.1.4: Anmälan om hälsoskyddsverksamhet	50	50	50	50
6.1.5: Hantera information om cisterner	50	50	50	50
6.1.6: Hantera information om köldmedier	250	250	250	250
6.1.8: Saneringsintyg fartyg	100	100	100	100
6.1.9: Ansökan/anmälan enligt vattenskyddsföreskrifter	150	150	150	150
6.2.1: Miljö- och årsrapporter	Ingår i tillsyn B-verksamhet	Ingår i tillsyn B-verksamhet	Ingår i tillsyn B-verksamhet	Ingår i tillsyn B-verksamhet
Summa händelsestyrd tillsyn	1200	1200	1200	1200

Tabell 3. Händelsestyrd tillsyn enhet miljö

Skattefinansierad tillsyn	Behov tillsynstid 2026	Behov tillsynstid 2027	Behov tillsynstid 2028	Behov tillsynstid 2029
1.10.1: Externa remisser (till andra myndigheter)	100	100	100	100
1.10.1: Rapportering till andra myndigheter	100	100	100	100
6.1.7: Informationsärenden	200	200	200	200
6.2.3: Olycksanmälan	100	100	100	100
6.2.4: Förorenade områden	500	500	500	500
6.2.5: Klagomålsärenden	400	400	400	400
6.2.6: Miljöutlåtande (bygglov)	300	300	300	300
6.2.6: Miljöutlåtande (detaljplan)	200	200	200	200
6.2.6: Miljöutlåtande (MEX)	50	50	50	50
6.3.1: Miljöövervakning luftkvalitet	400	400	400	400
6.3.1: Miljöövervakning vatten	150	150	150	150
Nedskräpning och olovliga skyltar	250	250	250	250
Eldning (avfall och vedeldning)	250	250	250	250
Verksamheter som påverkar vattenförekomster och vattenskyddsområden	50	100	100	100
Pollenfällan	50	50	50	50
Rökfria miljöer	50	50	50	50
Sevesotillsyn	50	50	50	50
Service, information, rådgivning	600	600	600	600
Framtagande av strategiska dokument inom RG	200	200	200	200
Utlämnande av allmänna handlingar	100	100	100	100
Övriga ärenden (åtalsanmälan, samråd, medborgarförslag m.m)	200	200	200	200
Summa skattefinansierad tillsyn	4300	4350	4350	4350

Tabell 4. Skattefinansierad tillsyn enhet miljö

Tillsynsbehov enhet Miljö	Behov tillsynstid 2026	Behov tillsynstid 2027	Behov tillsynstid 2028	Behov tillsynstid 2029
Styrd tillsyn enhet miljö	3780	3670	3690	3720
Behovsprioriterad tillsyn enhet miljö	2350	2750	2570	2700
Händelsestyrd tillsyn enhet miljö	1200	1200	1200	1200
Skattefinansierad tillsyn enhet miljö	4300	4350	4350	4350
Summa (h)	11 630	11 970	11 810	11 970

Tabell 5. Tillsynsbehov för enhet miljö 2026-2029

Enhet Vatten

Behovsprioriterad tillsyn	Behov tillsynstid 2026	Behov tillsynstid 2027	Behov tillsynstid 2028	Behov tillsynstid 2029
6.1.10: Klart Vatten - beslut	3000	3000	3000	3000
6.1.10: Klart Vatten – uppföljning	1000	1000	1300	1300
6.1.10: Klart Vatten – inventering	300	300	0	0
LONA-projekt	200	200	200	200
Summa behovsprioriterad tillsyn	4500	4500	4500	4500

Tabell 6. Behovsprioriterad tillsyn enhet vatten

Händelsestyrd tillsyn	Behov tillsynstid 2026	Behov tillsynstid 2027	Behov tillsynstid 2028	Behov tillsynstid 2029
6.1.1: Anmälan om åtgärd - Anmälan inrättande av enskild vattentäkt, ca 80 st - Omlägningsärenden skog/åker	400	400	400	400
6.1.2: Ansökan om åtgärd Beslut nya avlopp (80) Beslut förbättringar avlopp (50) Beslut stora avloppsanläggningar (10) Beslut värmepumpar (50) Beslut slamdispenser (50) Beslut latrindispenser (50) Beslut inrättande av enskild vattentäkt inom VSO (20)	1750	1750	1750	1750
6.1.2: Ansökan om strandskyddsdispens Ansökan om naturreservatsdispenser	250	250	250	250
4.4.1 och 4.4.2: Utlåtande naturvärden och markfukt (bygglov/förhandsbesked)	1000	1000	1000	1000
4.4.1 och 4.4.2: Utlåtande enskilt VA och markfukt (bygglov/förhandsbesked)	2500	2500	2500	2500
Summa händelsestyrd tillsyn	5900	5900	5900	5900

Tabell 7. Händelsestyrd tillsyn enhet vatten

Skattefinansierad tillsyn	Behov tillsynstid 2026	Behov tillsynstid 2027	Behov tillsynstid 2028	Behov tillsynstid 2029
1.10.1: Externa remisser (till andra myndigheter)	150	150	150	150
1.10.1: Rapportering till andra myndigheter	50	50	50	50
6.2.5: Klagomålsärenden	250	250	250	250
6.2.6 Utlåtande naturvärden, enskilt VA och markfukt (detaljplan)	300	300	300	300
Strandskyddstillsyn	50	200	200	200
Service, information, rådgivning	2000	2000	2000	2000
Framtagande av strategiska dokument inom RG	200	200	200	200
Verksamheter som påverkar vattenförekomster och vattenskyddsområden	50	100	100	100
Övriga ärenden (miljösanktionsavgifter, samråd, medborgarförslag m.m.)	200	200	200	200
Summa skattefinansierad tillsyn	3250	3450	3450	3450

Tabell 8. Skattefinansierad tillsyn enhet vatten

Tillsynsbehov enhet vatten	Behov tillsynstid 2026	Behov tillsynstid 2027	Behov tillsynstid 2028	Behov tillsynstid 2029
Styrd tillsyn enhet vatten	0	0	0	0
Behovsprioriterad tillsyn enhet vatten	4500	4500	4500	4500
Händelsestyrd tillsyn enhet vatten	5900	5900	5900	5900
Skattefinansierad tillsyn enhet vatten	3250	3450	3450	3450
Summa (h)	13650	13850	13850	13850

Tabell 9. Tillsynsbehov för enhet vatten 2026-2029

Bilagor

Bilaga 1: Riskbedömning till behovsutredningen